

*Vážení přátelé literárních tradic,
planou katedrály, v kostelech se vraždí a místodržící bezostyšně kradou!
Jednomu by se mohlo zdát, že středověk neskončil. Skutečně trvá, kon-
krétně ve smyslu příslovečného ráje mordýřů a fanatiků. Z dob faraonů,
Sumerů a Aztéků se naštěstí nedochovaly statistiky porobených, zabitých
a obětovaných. Zůstaly oslavné ódy na vládců a imperátory, v nichž se
dokola shlížejí diktátoři i političtí manipulátoři. Věru, mají z čeho čerpat,
i ti naši. Nemine totiž týden, aby z obrazovky nevyskočil knírkatý Adolf
v té či oné „čistě“ historické souvislosti. Pochopitelně bez jasného a jed-
noznačného odsudku jím rozpoutaného zla, útrap a smrtí milionů lidí.
Ne všichni si tento kontext uvědomují. A Pandořiny skříňky pak lákají
k úvahám o prostých a jednoduchých řešeních. Kam až sahá hloupost či
naivita a odkud už se jedná o čísi záměr? Blíží se další volby, politikové
hledají aktuálně neopotřebovaná hesla. Na mnohé otázky dne nabízí
odpovědi časem prověřená literatura. Je dobré vracet se ke klasikům
(Zweig, Mannové, ruští velikáni, Chesterton, Marquez...), zejména ve
chvíli, kdy si nejsme jistí, odkud vanou dobové větry. Dostatek podně-
tů dělá i prostý život bohatším. Dobrou zprávou je, že roste „spotřeba“
elektronických knih. Zlatý fond poznání naštěstí neohrožují obavy z au-
torskoprávních sporů.*

Příjemné jaro nad černobílými stránkami přeje Libor Kalina

RÁNO V PAVLAČOVÉM DOMĚ

Jan Skácel

*Pod okny koupají se kosi
hned po ránu a kapka rosy
váží tak málo skoro nic*

*Ta neváha nás zavazuje
a sklání k zvláštní pokoře*

*V kaluži pluje černé peří
a zpěv se nese po dvoře*

verše měsíce května

Odlévání do ztraceného vosku

3 otázky pro Helenu a Petra Haimannovy

Oba jste se profesně věnovali architektuře a interiérovému návrhářství, zároveň jste oba celoživotně spjati s Brnem. Je zde nějaký počín, který vám dělá radost nebo vás naopak šťve?

Té radosti je bohužel méně. Nejhorší je to, že se za posledních dvacet let zase tak mnoho neudálo. Stále se jen mluví o významných stavbách jako je nové nádraží, stadion, sportovní hala, koncertní sál...

Pár pěkných realizací tu vzniklo, ale jsou to většinou jen drobnější stavby, kterým není ani ze strany města věnována větší pozornost.

Oba jste spojeni s brněnskou Školou uměleckých řemesel ať už studiem, nebo pedagogickým působením. Čím je specifická?

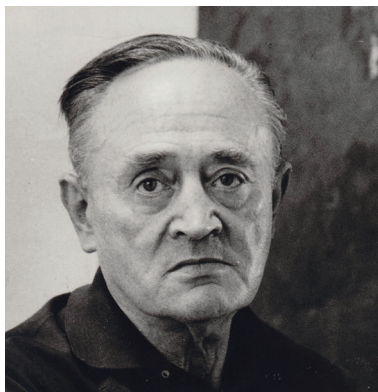
„Šuřka“ je specifická svým zaměřením a dlouholetou tradicí. Její absolventy můžeme najít mezi nejvýznamnějšími umělci, nejen moravskými. Nedávným spojením se Střední průmyslovou školou textilní se sem vrátilo i textilní výtvarnictví, a tak Střední škola umění a designu a Vyšší odborná škola restaurátorská dává mladým lidem vzdělání ve skutečně širokém spektru uměleckořemeslných činností. Učili zde vždy dobří umělci, skvěle ovládající potřebné řemeslné techniky. Tyto znalosti předávají již osmdesát pět let generacím dychtivých studentů, z nichž ti nejnadanější pak mohou pokračovat ve studiu na řadě vysokých uměleckých škol. Když pak dáte dohromady dobré učitele a genius loci staré, ale rekonstruované budovy v centru města, nemůžete se divit, že vás zcela obklopí tvůrčí duch mladých lidí. A ani vás nepřekvapí práce, které tam vznikají, ať již v oddělení produktového designu, užité grafiky, fotografie, nábytku a interiéru nebo malby a dalších.

Vlastníte více než šest tisíc exlibris, z nichž bude přibližně desetina představena na výstavě Od rydla k počítači. Existuje nějaký princip, podle kterého sbírku rozšiřujete?

Nemáme žádné předem stanovené zásady. Sbíráme především to, co se nám líbí, nebo třeba chceme získat dílko autora, ke kterému máme vztah atp. Pochopitelně se během času dostalo do popředí zájmu i několik motivů více rozšířených, kterým dáváme při výběru přednost. Jsou to třeba motivy z antické mytologie, biblické výjevy ze Starého zákona, ale třeba i motivy související s našimi dalšími zájmy, jako jsou např. národní kuchyně, numismatika a interiérová zařízení. Mnozí sběratelé se soustřeďují na díla určitého autora, na techniku zpracování nebo na značky připomínající jejich profesi. Sbírají se též knižní značky veřejných knihoven nebo i klášterních či šlechtických knihoven. Možností je skutečně nepřeberně.

Středoškolská pedagogové a výtvarníci Helena a Petr Haimannovi patří mezi významné sběratele exlibris.

K rodovým kořenům malíře Petra Skácela

V učitelské rodině získal mladší bratr básníka Jana vztah k umění. Otec Emil, autor veršů a amatérský výtvarník, rozvíjel talenty obou synů. Petr navštěvoval reálku v Břeclavi a v Brně-Králově Poli. Z této doby pocházejí jeho první kresby se surreální atmosférou. Po maturitě studoval užitou malbu na Škole uměleckých řemesel v Brně, po osvobození pokračoval na České vysoké škole technické v Brně (výtvarný obor) a na Pedagogic-

ké fakultě (výtvarná výchova, český jazyk a geometrie). Absolvoval v roce 1949. Jeho prvním působištěm byla Vojenská škola Jana Žižky z Trocnova v Moravské Třebové, kde od roku 1950 vyučoval technické kreslení a deskriptivní geometrii. V roce 1959 začal učit na Lidové škole umění Jaroslava Kvapila v Brně na Petrově, kde setrval až do roku 1984. Svému pedagogickému působení věnoval stejnou energii jako volné tvorbě, proto lze mluvit o více než jedné generaci absolventů „Skácelovy školy“.

Od 50. let nastupuje cestu k vlastnímu výrazu. V 60. letech se tvary na jeho malbách zjednodušují, barvy jsou výraznější a výtvarné vize nezávislejší na reálném světě. V 70. a 80. letech, které byly uměleckým vrcholem, charakterizují tvorbu: zásadní úloha barvy, výrazné emoce, kolísání od lyriky k dramatické expresi, prolínání reality a imaginace. Zdaleka nejde o analytickou intelektuální malbu, ale o velmi osobní přístup a cílené až úplné vložení sebe sama do uměleckého gesta. Malby jsou námětově rozmanité, obvyklé žánry – krajina, portrét, zátiší, figurální kompozice – mají často posunutý význam, symbolickou rovinu nebo procházejí metaforickou proměnou. Rodinný portrét je meditací o koloběhu života, krajina skrývá tiché memento a zátiší má význam přesahující popis předmětů. To vše činí z vnímání jeho maleb dobrodružství poznání a hru imaginace. I když neusiloval o prosazení na umělecké scéně, uskutečnil několik samostatných výstav, uzavřená tvorba byla opakovaně připomenuta. Výstava „Skácelové – ke kořenům“ představuje Petrovo dílo v kontextu rodových vazeb. Dokazuje, že těchto aspektů je nečekaně mnoho. Maluje portréty maminky, tatínka i bratra a také krajiny, ve kterých se vrací do míst svého i jejich dětství. Významným pojítkem s rodinným prostředím byl inspirační vliv literatury, který se projevuje v řadě kreseb, vycházejících z četby oblíbené ruské nebo francouzské literatury (Vojna a mír, Tichý Don, díla Dostojevského). A konečně je tu vztah mezi oběma bratry, malířem a básníkem. Ten už není tak přímočarý a slova básníka a představy malíře se, žel, až na výjimky nesetkaly přímo v jednom uměleckém tvaru. Přesto mají společné ladění. Právě v trvalých návratech k rodinné paměti a v kroužení okolo určitých utkvělých slov – obrazů, na nichž oba ulpívají – jako je dětství, tradice, krajina jižní Moravy nebo zachycení přírodních živlů. (hf)

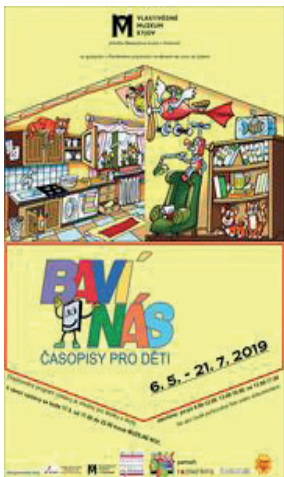
Exlibris Antonína Václava Slavíčka

Malíř, grafik a ilustrátor Antonín Václav Slavíček (1895–1938) je znám svými kolorovanými kresbami a akvarely, knižní ilustrační tvorbou, ale i tvorbou mnohých drobných grafických děl. Pochází z Rozseče nedaleko Nové Říše, studoval malířství a grafiku na Uměleckoprůmyslové škole v Praze. V roce 1915 narukoval na ruskou frontu, v zajetí onemocněl a do vlasti se vrátil až v roce 1921 s legionáři. Usídlil se v Olšanech a později se přestěhoval do Telče. Podnikl též studijní cesty do Francie a Itálie, stal se členem Občanské umělecké besedy a Sdružení výtvarníků v Praze. Vystavoval doma i v zahraničí, ilustroval řadu

knih např. z edice Dobré dílo (ilustrace ke knihám Josefa Floriana). Kromě velkého množství exlibris navrhoval také obaly pro potravinářské výrobky. Ve sbírkách Památníku se nacházejí dvě jeho knižní značky – Exlibris Jan Jaluška: Dívka s květy (1925, dřevoryt, D753) a Jsem kniha K. a A. Hrabětových: Otec, matka a dítě u stolu s lampou nad rozevřenou knihou (1928, dřevoryt, D752). (mš)

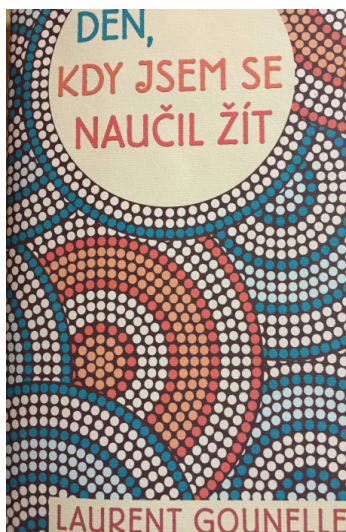
Dětské časopisy také v Kyjově

V prvních květnových dnech se chystají ve Vlastivědném muzeu v Kyjově otevřít pro malé i velké návštěvníky výstavu Bavi nás časopisy pro děti. Společně s partnerským Památníkem písemnictví na Moravě se pokusí podhalit několik inspirativních a důležitých kapitol z bohaté historie dětských časopisů v Čechách i na Moravě. Nikoli podružným úkolem je seznámit zejména všechny děti, které do expozice zavítají, také s jednotlivými profesemi, které jsou spojeny s tvorbou a přípravou časopisů. A to prostřednictvím představení až neuvěřitelné rozmanitosti těchto tištěných periodik, navíc s možností listování a začtení se. Výstava byla uvedena v minulém roce (11. 4. – 14. 10. 2018) v Rajhradě s vel-

kým úspěchem a v kyjovském muzeu bude obohacena navíc ještě o ilustrace malířky Zuzany Osako. Proto je téměř jisté, že se návštěvníkům ve dnech 6. 5. až 21. 7. 2019 bude líbit. (mš)

Den, kdy jsem se naučil žít

Naše doba je velmi uspěchaná a hektická. Lidé jsou stále více pracovně vytížení, přesně jako hlavní hrdina Jonathan z románu *Den, kdy jsem se naučil žít*. Jonathanovi se život hroutí přímo pod rukama, pracovní povinnosti se kupí, osobní život je špatný a on sám všechno vidí černě. Jediné, co mu v životě dělá radost, je jeho malá dceruška Chloé. Jednoho dne však Jonathan potká na nábřeží cikánku a stane se něco nečekaného, když mu tato žena sdělí opravdu nepěknou zprávu. Jonathan poté odjíždí na venkov ke své tetě Margi, kde se pokouší dívat na svět jinými očima. Nikoli právě snadno se učí vážit si sám sebe, rozdávat radost druhým a také to, že pěkný úsměv vlastně může kdykoli

na setkání darovat každému. Našemu hlavnímu hrdinovi se změní život od základu díky lsti a moudrosti jeho tety. Proto se mi tato inspirativní kniha velmi líbila. Vřele doporučuji. (ape)

Tajemný hrad Svojanov

Tajemný hrad SVOJANOV

Napsal Bohuslav Březovský / Ilustrovala Helena Zrnatková

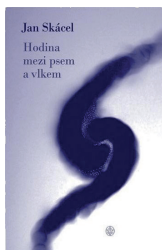

V České republice je několik strašidelných hradů a zámků, mezi nimiž je asi nejznámější hrad Houska, pod kterým je údajně brána do pekel. Vedle Housky patří mezi strašidelné hrady také Svojanov. Můžeme ho najít nad lesy a především řekou Křetínkou nedaleko Poličky. Právě o tom, kdo nebo co na tomto hradě straší, se lze dočíst například v knize Bohuslava Březovského *Tajemný hrad Svojanov*. Sám autor se nedaleko narodil, a tak do příběhu vnáší mnoho reálných míst z blízkého i vzdálenějšího okolí. Čtenář je příběhem provázen dětskými hrdiny, kteří si dali za úkol během letních prázdnin polapit všechna svojanovská strašidla.

Potýkat se tak musejí například s čarodějnicí, jezdcem na ohnivém svini nebo bezhlavým holičem. To, zda se jim záměr povede, si můžete přečíst v poutavém vyprávění. Pro doplnění dalších příběhů, například o Kateřince, která dodnes údajně na hradě v noci navštěvuje svůj pokojíček, doporučujeme hrad navštívit. Za prohlídku a prozkoumání stojí zejména hláska, tedy věž, ze které je vidět nejen celé údolí, ale i mnohem dál, až za lesy. (ns)

Z knihkupeckých pultů a polic

Skácelovskou výstavu v Památníku provází ne jeden zkoumavý pohled do výkladů. V nabídce našťěstí poezie Jana Skácela neschází. Verši pro děti jsme se zabývali v jedné z minulých Literek, na místě je tedy aktuální pohled na dospělou poezii. Té Skácelově se systematicky věnuje nakladatelství Vyšehrad, které předloni opět vydalo *Metličky* a v minulém roce přidalo *Hodinu mezi psem a vlkem* současně se *Smuténkou*. Soubor čtyřverší *Oříšky pro černého papouška* s ilustracemi Kataríny Vávrové loni vydal Jaromír Gargulák. Brněnská MOBA k *Uspávankám* v těchto dnech přidává sbírku *Kdo pije potmě víno*. Mezi nejvyhledávanější tituly patří již řadu let *Pohádky z Valašského království* (Supraphon 2010). Tajemné povídky zaznamenané Benešem Metodem Kuldou převyprávěl Jan Skácel v první polovině osmdesátých let minulého století. Zachoval bezprostřednost Kuldova vyprávění a obohatil je o ryzí jazyk a humor. Ten ožívá v interpretaci Bolka Polívky, který jej přímo mistrovsky rozvinul v žertovných situacích. Osm úchvatných Skácelových příběhů ovšem rozezněl nadčasově, tedy otcovsky křehce, s nadhledem a fantazií. (I)

Kašpárek, průvodce světem pohádek

Nahlédněme společně do bohaté historie loutkového divadla na výstavě Kašpárkův svět pohádek s podtitulem Loutkohraní, která bude v Památníku písemnictví na Moravě zahájena 10. května ve 14.00. Možná jste nevěděli, že loutkové divadlo nebyvalo určeno výhradně dětským divákům. Kašpárek, jako jeho současný čelní představitel, reprezentuje příklon divadelních kusů spíše k humoru a satíře než k ryze vážné notě. Z jeho základní charakteristiky vzešla řada dalších důležitých postav, které známe z pohádek, divadelních her nebo cirkusových šapitó. Interaktivní výstava nikoho z návštěvníků dopředu nevylučuje. Opravdu každý si může zkusit zahrát divadlo, vymyslet scénku, oživit loutku. Seznámit se s loutkovými hrdiny mají návštěvníci možnost až do 13. října. (eh)

Literka,
Informační zpravodaj Památníku písemnictví na Moravě
Klášteř 1, 664 61 Rajhrad, tel.: 547 229 136
Odpovědný redaktor: Libor Kalina
Vychází jedenáctkrát ročně, č. 5, ročník 13, 10. 5. 2019
MK ČR E 21218
Muzeum Brněnska, příspěvková organizace, IČ: 00089257